

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUS PYYNTILUVALLA SALLITTAVAS- TA ITÄMEREN NORPAN METSÄSTYKSESTÄ METSÄSTYSVUONNA 2017–2018

Pääasiallinen sisältö

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin metsästysvuotta 2017–2018 koskeva suurin sallittu saalismäärä itämeren norpan pyyntiluvilla sallittavaan metsästyksen.

Asetus poikkeaa metsästyskauden 2016–2017 asetuksesta siinä, että suurin sallittu saalismäärä on 50 % suurempi. Nyt asetuksella sallittaisiin vahinkoperusteisen metsästyksen ohella enintään 300 itämeren norpan ns. kannanhoidollinen metsästys Perämeren-Merenkurkun kannanhoitoalueella. Ruotsalaisten kiintiö on 130 itämeren norppaa.¹ Suomen ja Ruotsin kiintiö yhdessä olisi n. 2 % itämeren norppien kokonaismäärästä pelkästään Perämerellä ja n. 40 % kannan kasvusta. Muilla kannanhoitoalueilla kannanhoidollista metsästystä ei sallita, joten niille aseteta kiintiötä. Asetuksella ei ole tarkoitus rajoittaa myöskään vahinkoperusteisten lupien määrää. Niitä on viime vuosina haettu vain muutamia, joten niiden rajoittaminen ei perusteltua. Kiintiön kasvattaminen on tarpeen myös sen vuoksi, että maa- ja metsätalousministeriö harkitsee aikaisemmin tarpeellisina pidettyjen metsästysaikaa koskevien rauhoitusten ottamista uudelleen harkittavaksi. Metsästysaika saattaa itämeren norpalla pidentyä.

Perämeren norppakanta on jatkanut kasvuaan suhteellisen tasaisesti. LUKEn mukaan tämän kevään (19.–23.4) laskentatulokset olisi linjalaskentamenetelmällä 13 660 norppaa vuodelle 2017. Pitkällä ajanjaksolla menetelmä antaa kuitenkin kohtuullisen selkeän kuvan kannan kasvutrendistä. Leudot talvet myös vaikeuttavat laskentojen tekemistä ja siten tulosten luotettavuutta. Ruotsalaisten arvion mukaan todellinen populaatiokokonaisuus lienee yli 20 000 yksilöä, kun huomioidaan arvioitu laskentakannan pitkäaikainen keskimääräinen vuosittainen kasvu (noin 5 %) ja se, että kahtena keväänä (2014 ja 2015) kanta-arvio on ollut jopa 16–17 000 norppaa.

Pyyntiluvalla sallittavan metsästyksen tarkoituksena on estää ja vähentää itämeren norppien kalastukselle ja kalankasvatukselle aiheuttamia vahinkoja. Niissä tapauksissa, jossa kalastusvahinkojen estämiseksi on mahdollista siirtyä poikkeuslupamenettelyyn sijasta pyyntiluvalla tapahtuvaan metsästyksen, muutoksella kevennetään hallinnollista taakkaa.

Toukokuun lopussa päättyneellä metsästysjaksolla saatiin saaliiksi Suomen riistakeskuksen myöntämällä pyyntiluvilla 199 itämeren norppaa (edellisenä vuonna saaliin määrä oli 95 yksilöä). Ennen vuotta 2015 itämeren norpan metsästys oli mahdollista ainoastaan vahinkoperusteisella poikkeusluvalla. Kuluneen metsästysvuoden pyyntijaksot olivat 1.9.2016–15.10.2016 ja 16.4.2017–31.5.2017.²

Yhteenvedon voidaan todeta, että tällä hetkellä ei pystytä varmuudella arvioimaan kokonaiskannan ylärajaa. Laskennoissa ei nähdä kaikkia norppia, koska osa hylkeistä on aina vedessä. Laskentatie-

¹ <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Rattsinformation/Beslut-jakt-mm/Beslut-om-jakt-och-vilt/Sal/Vikare/>

² <https://riista.fi/itamerennorpan-metsastys-2016-2017/>

dot kuitenkin osoittavat, että itämeren norppia on Perämerellä yli 20 000. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että itämeren norppakannan nykyinen koko ja kehityssuunta Perämerellä mahdollistavat pyyntiluvilla tapahtuvan metsästyksen vaarantamatta kannan elinvoimaisuutta. Itäisellä Suomenlahdella ja Lounaissaaristossa ei tulla edelleenkään metsästämään ns. kannanhoidollisilla luvilla, koska siellä kannan koko ja kehityssuunta eivät ole tiedossa.

1 Nykytila

Metsästyslain 10 §:n 2 momentin mukaan pyyntilupien ja alueellisen kiintiön nojalla sallittavan metsästyksen vuotuista saalismäärää voidaan rajoittaa. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä riistaeläinlajeja rajoitus koskee, suurimmasta sallitusta saalismäärästä, saalisyksilöiden sukupuolesta ja iästä sekä alueesta, jota rajoitus koskee. Suomen riistakeskus myöntää pyyntiluvan sekä vastaa alueellisen kiintiön nojalla sallitun metsästyksen seurannasta.

Metsästyksen on oltava pyyntilupa tai metsästyksessä on noudatettava maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa säädettyä alueellista kiintiötä, jos metsästyksestä aiheutuu muun kuin metsästyslain 26 §:ssä mainitun riistaeläinlajin kannan vaarantuminen tai jos riistaeläinlajin metsästyksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää.

Metsästyslain 41 §:n 5 momentin mukaan poikkeuslupien ja 41 a §:n 4 momentissa tarkoitettun kiintiön nojalla pyydettävän saaliin vuotuista määrää voidaan rajoittaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, jossa voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä riistaeläinlajeja rajoitus koskee, suurimmasta sallitusta saalismäärästä, saalisyksilöiden sukupuolesta ja iästä sekä alueesta, jota rajoitus koskee. Maa- ja metsätalousministeriöllä on siten toimivalta rajoittaa poikkeuslupien nojalla pyydettävän saaliin määrää ja aluetta. Tässä tapauksessa ei ole tarpeen rajoittaa poikkeuslupien määrää, sillä niitä on haettu viime vuosina vain muutamia.

Suomen riistakeskukselle on annettu 1.3.2011 voimaan tulleilla metsästyslain muutoksilla toimivalta myöntää riistaeläinten pyynti- ja poikkeuslupia. Suomen riistakeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jossa em. kaltaiset julkiset hallintotehtävät tehdään rikosoikeudellisella virkavastuulla. Suomen riistakeskusta ohjaa ja valvoo maa- ja metsätalousministeriö. Suomen riistakeskuksen harkintaa rajaa myös tämä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella määräämä suurin sallittu saalismäärä ja aluetta koskeva rajoitus. Suomen riistakeskus ei voi poiketa näistä määristä tai myöntää pyyntilupia asetuksessa mainitun alueen ulkopuolelle.

Itämeren norppa kuuluu luontodirektiivin liitteen V lajeihin, jotka saattavat vaatia hoitosuunnitelman, mikäli niitä hyödynnetään. Luontodirektiivin 14 artiklassa säädetään liitteessä V olevista lajeista, jotka eivät ole yhtä tiukasti suojeltuja kuin liitteen IV lajit. Luontodirektiivi lähtökohtaisesti sallii liitteen V lajien metsästyksen. Artiklan 14 säännökset eivät siis estä lajien hyödyntämistä. Direktiivin 14 artikla edellyttää kuitenkin, että liitteen V lajien suojelutason tilaa on aktiivisesti seurattava. Jos seuranta osoittaa sen tarpeelliseksi, on jäsenvaltion toteutettava tarpeellisia toimenpiteitä suojelutason turvaamiseksi. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla muun muassa lupajärjestelmä, rauhoitusaika sekä paikallinen tai väliaikainen rauhoittaminen. Suomessa on käytössä itämeren norppien kannan jatkuva seuranta, rauhoitusaika, lupajärjestelmä ja kiintiöt. Näiden lisäksi metsästyslaissa

on säännökset tietyistä kielletyistä pyyntimenetelmistä. Itämeren norpalle on myös laadittu hoitosuunnitelma. Hoitosuunnitelma auttaa osoittamaan, että direktiivin velvoitteet täytetään, mutta direktiivi ei varsinaisesti edellytä lajikohtaisia hoitosuunnitelmia.

Liitteen V riistaeläinlajeja ovat Suomessa susi poronhoitoalueella sekä euroopanmajava, halli, kirjohylje, itämeren norppa, hilleri, näätä ja metsäjänis. Näistä euroopanmajava, itämeren norppa ja halli on säädetty metsästysasetuksen 1 §:ssä pyyntiluvanvaraisiksi ja niille on säädetty rauhoitusajaksi metsästysasetuksen 24 §:n 1 momentissa. Luontodirektiivi sallii poikkeamisen tiukasta suojelujärjestelmästä. Direktiivin 16 artiklassa säädetään tarkemmin niistä yksityiskohdista, joita suojelusta poikkeamisessa on sovellettava. Suojelusta poikkeaminen on mahdollista, mikäli toimenpiteelle ei ole muuta tyydyttävää ratkaisua eikä poikkeaminen heikennä lajin suojelutasoa. Tämän lisäksi poikkeamisen on täytettävä yksi erityisistä poikkeamisperusteista: esim. erityisen merkittävien vahinkojen estäminen tai ns. kannanhoidolliset perusteet. Luontodirektiivissä ei ole erityisiä vuodenaikaan sidottuja rajoitteita poikkeamiselle, joten poikkeaminen näiden lajien suojelusta on siten mahdollista läpi vuoden. Luontodirektiivi kuitenkin edellyttää kansallisen viranomaisen tapauskohtaista harkintaa.

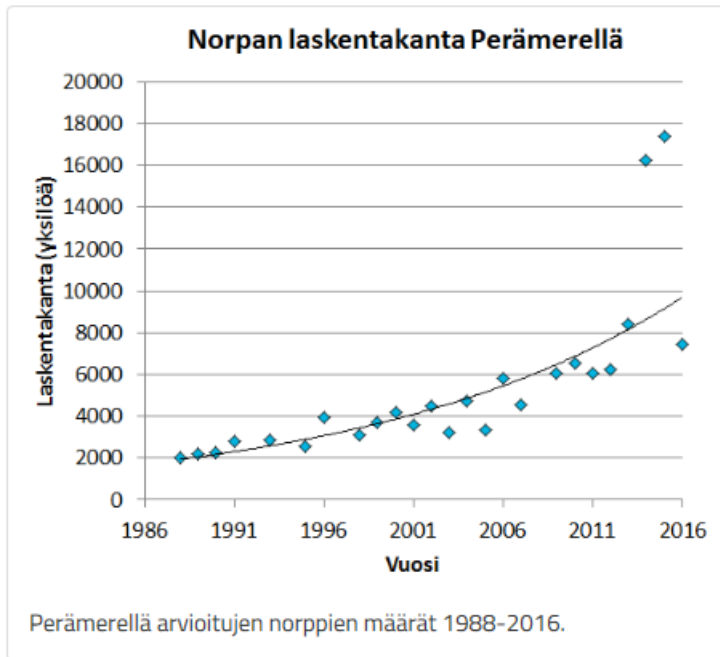
1.1 Luonnonvarakeskuksen arvio itämeren norpan kannan kehityksestä

Perämeren norppakanta on jatkanut kasvuaan suhteellisen tasaisesti. Luonnonvarakeskus (LUKE) ei tee Perämeren norpan laskentoja, vaan tiedot saadaan ruotsalaisten laskennoista, joita he ovat tehneet Perämerellä vuodesta 1988 lähtien. Laskenta tehdään tyypillisesti vajaan viikon jaksona karvanvaihtoajkaan huhtikuussa viimeisiltä jäiltä linjalentolaskentana. Keväällä 2015 laskennat tuottivat ennätystuloksen 17 400 norppaa. Tulokset eivät kerro norppien määrän äkillisestä muutoksesta vaan muutoksista laskentaolosuhteissa. Seuraavana vuonna laskentakanta oli selvästi matalampi (7 437 norppaa).³

LUKEN mukaan tämän kevään (19.–23.4) laskentatulokset olisi linjalaskentamenetelmällä 13 660 norppaa vuodelle 2017. Laskentamenetelmä ei edelleenkään ole niin tarkka, että siitä voisi antaa arviota kannan absoluuttisesta koosta tai päätellä vuosittaista kannan vaihtelua täysin luotettavasti, vaan tulos vaihtelee vuosittain laskentaan liittyvästä epävarmuudesta ja laskenta-ajan sääolosuhteista riippuen (lähinnä jäätilanne). Pitkällä ajanjaksolla menetelmä antaa kuitenkin kohtuullisen selkeän kuvan kannan kasvutrendistä. Leudot talvet myös vaikeuttavat laskentojen tekemistä ja siten tulosten luotettavuutta. Tämän hetkisen tiedon perusteella ei voi myöskään arvioida leutojen talvien tai lisääntyneen metsästyksen vaikutusta norppakantaan.

Ruotsalaisten arvion mukaan todellinen populaatiokoko lienee yli 20 000 yksilöä, kun huomioidaan arvioitu laskentakannan pitkäaikainen keskimääräinen vuosittainen kasvu (noin 5 %) ja se, että kahdena keväänä (2014 ja 2015) kanta-arvio on ollut jopa 16–17 000 norppaa. Valtaosa itämerennorppista elää Perämerellä ja eteläisten norppakantojemme (Suomenlahti ja Saaristomeri) suuruus ja kehityssuunta ei ole tiedossa. Näillä alueilla leudot talvet ovat estäneet kannan arvioinnin käytännössä kokonaan perinteisillä laskentamenetelmillä.

³ <https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/riista/hylkeet/>

1.2 Suurimmat sallitut saalismäärät

Kuluvalle metsästysvuodelle asetettu 200 yksilön kiintiö tuli käytetyksi varsin tarkasti. Norppia oli saatu saaliiksi 31.5.2017 mennessä 199 yksilöä (edellisenä metsästysvuonna 95 yksilöä). Maa- ja metsätalousministeriön esitys kasvattaa sallitun pyynnin määrää 50 % edellisvuoteen nähden, olisi kiintiö edelleen maltillinen suhteessa Perämeren-Merenkurkun kannanhoitoalueen itämeren norppien määrään.

Asetuksella rajoitettaisiin siis itämeren norpan ns. kannanhoidollinen metsästys 300 yksilöön. Metsästys olisi mahdollista myös poikkeusluvilla vahinkoperusteella, mutta johtuen poikkeuslupien vähäisyydestä, ei asetuksella rajoitettaisi näiden määrää. Metsästyskaudella 2016–2017 myönnettiin metsästyslain 41§:n nojalla yksi vahinkoperusteinen poikkeuslupa Rannikko-Pohjanmaalle neljälle norpalle aikavälille 13.11.–18.12.2016, mutta luvalla ei saatu saalista.

Suomalaiset ammattikalastajat kalastivat merialueelta 148 miljoonaa kiloa kalaa vuonna 2014. Saaliin tuottaja-arvo oli 40 miljoonaa euroa. Merialueella ammattimaisesti kalastaneista 1 500 kalastusyksiköstä kolmannes ilmoitti kärsineensä hylkeiden aiheuttamista saalismenetyksistä, mutta läheskään kaikki eivät pystyneet arvioimaan vahinkojen määrää numeerisesti. Sanalliset ilmoitukset muutettiin ohjelmallisesti numeerisiksi olettaen, että ne olivat olleet samansuuruiset kuin samassa pyyntiruudussa ja samalla pyyntimuodolla kalastaneilla vahinkomäärän ilmoittaneilla kalastajilla. Vahinkojen määrän arvioitiin olleen 205 tonnia vuonna 2014. Siitä oli siikaa 54 tonnia, silakkaa 49 tonnia, kuhaa 23 tonnia, ahventa 19 tonnia, lohta 15 tonnia, muikkua 14 tonnia, taimenta 5 tonnia, särkeä 2 tonnia, lahnaa 2 tonnia ja kuoretta 1 tonni. Arvio hylkeiden vahingoittaman kalan määrästä oli 50 tonnia suurempi kuin edellisenä vuonna.⁴ Raportti ei kuitenkaan erittele vahinkoja hyljelajeit-

⁴ <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-152-5>

tain, mutta ruokavaliotutkimusten⁵ pohjalta on oletettava, että suurimman osan vahingoista on aiheuttanut halli.⁶

SLU:n raportin (Aqua reports 2014:1) mukaan, joka tosin perustuu populaatioarvioon 8 500–12 000 norppaa, itämeren norppien vuosittainen ravinnonkulutus silakan osalta olisi 2 000–5 000 tonnia ja muikun osalta 1 900–5 000 tonnia Perämerellä. Määrä on samansuuruinen tai jopa suurempi kuin Suomen ja Ruotsin yhteenlaskettu ammattikalastuksen muikku ja silakkasaalis Perämerellä.⁷ Perämerellä on yli 20 000 norppaa, joten voitaneen sanoa, että itämeren norpat syövät ainakin kaksi kertaa enemmän. Vaikka itämeren norpan ruokavaliossa oli eniten silakkaa ja muikkua sekä kolmipiikkiä, tutkimuksessa havaittiin 12 eri kalalajia, mutta mukana oli myös siikaa ja ahventa.

Taulukko 3. Hylkeiden aiheuttamien kalavahinkojen määrä (1000 kg) merialueilla vuonna 2015. Lv. = 95 % luottamusväli. Lähde: Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 67/2016. Luonnonvarakeskus.

Alue	Tapetut kalat		Vahingoitetut kalat		Karanneet kalat		Kalavahingot YHT.	
	1000kg	l.v.+/-	1000 kg	l.v.+/-	1000 kg	l.v.+/-	1000kg	l.v.+/-
Suomenlahti	5	2	0	0	-	-	5	2
Saaristomeri ja Satakunnan rannikko	97	34	2	1	-	-	99	34
Ahvenanmaa	106	0	22	0	-	-	128	0
Pohjanmaan rannikko ja Perämeri	14	5	4	2	-	-	18	6
YHTEENSÄ	222	34	28	2	-	-	250	35

Taulukko 4. Hylkeiden kalanviljelylle aiheuttamien kala- ja kassivahinkojen nimellisarvo (1 000 €) merialueilla 2015. Lähde: Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 67/2016. Luonnonvarakeskus.

Alue	Tapetut kalat		Vahingoitetut kalat		Karanneet kalat		Kassivauriot		Kaikki vahingot yhteensä	
	1000€	l.v.+/-	1000€	l.v.+/-	100€	l.v.+/-	1000€	l.v.+/-	1000€	l.v.+/-
Suomenlahti	20	7	-	-	-	-	-	-	20	13
Saaristomeri ja Satakunnan rannikko	412	132	1	1	-	-	-	-	413	229
Ahvenanmaa	389	0	85	0	-	-	-	-	474	0
Pohjanmaan rannikko ja Perämeri	56	17	12	7	-	-	1	0	69	44
YHTEENSÄ	877	132	98	7	-	-	1	0	976	231

Raportoidut saalisvahingot ovat vain pieni osa hylkeiden aiheuttamista vahingoista. Suorien saalis- ja pyydysvahinkojen lisäksi hylkeet ovat mm. tehneet paikoin perinteisen verkkokalastuksen kan-

⁵ <http://www.slu.se/Documents/externwebben/akvatiska-resurser/publikationer/Aquarapporter/Aqua%20reports%202014-1.pdf>

⁶ Söderkultalahti, Pirkko (2015) Hylkeiden ammattikalastukselle aiheuttamat saalisvahingot vuonna 2014 Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 72/2015. <http://jukuri.luke.fi/handle/10024/530904>

⁷ <http://www.slu.se/Documents/externwebben/akvatiska-resurser/publikationer/Aquarapporter/Aqua%20reports%202014-1.pdf>

nattamattomaksi, jonka vuoksi on jouduttu siirtymään uusiin hylkeenkestäviin pyydysmalleihin. Nämä uudet rysät ovat hyvin kalliita ja niiden pyyntiteho saattaa olla heikompi kuin perinteisten pyydysten. Hylkeenkestävät rysät suojaavat kalan rysän sisällä, mutta vahinkoja tapahtuu edelleen rysän suuaukolla. Hylkeet saattavat myös vaikuttaa kalojen käyttäytymiseen siten, että kalat siirtyvät ulkosaariston alueelta sisäsaaristoon. Tämä hankaloittaa merkittävästi kalastusta, sillä kalastuslupien saaminen uusille alueille ja erityisesti sisäsaaristoon on haastavaa.

Vuonna 2014 ammattikalastajille ja kalankasvattajille maksettiin yhteensä 1 630 000 euroa hyljesietopalkkioita. Vuonna 2015 maksettiin korvauksia 1 350 000 euroa. Hyljesietopalkkio muuttui hylkeiden ja merimetsojen kalasaaliille aiheuttamien vahinkojen korvaukseksi vuodesta 2016 lukien. Kyseessä on laskennallinen järjestelmä, jossa perustana on kalastajan vuosittainen rannikkokalastuksen saaliin arvo ja arvo perustuu Luken tilastoimiin hintoihin. Korvaustaso on 15 % saaliin arvosta ja enintään 7 000 euroa. Korvausprosentti voi muuttua ohjelmakauden aikana, mikäli hylkeiden tai merimetsojen saaliille aiheuttama vahinkotasoa oleellisesti muuttuu. Uuden korvausjärjestelmän perusteella vuonna 2016 maksetut korvaukset olivat vajaa 770 000 euroa (korvaukset vuodelta 2015). Hylkeet vaikuttavat myös vapaa-ajankalastukseen, sillä varsinkin sisäsaaristossa paikoin verkkokalastus on käynyt mahdottomaksi.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on korostanut, että pitkällä tähtäimellä hylkeiden ammattikalastukselle aiheuttamia merkittäviä vahinkoja tulee pyrkiä ratkomaan ensisijaisesti muilla keinoilla kuin vahinkojen ja tappioiden korvaamisella.

1.3 Alueelliset rajoitukset

Asetuksessa asetetaan alueellisia rajoituksia itämeren norpalle. Pyyntilupien käyttö olisi mahdollista vain Perämeren-Merenkurkun kannanhoitoalueella, jossa kannan on todettu kasvavan.

2 Esityksen vaikutukset

Perämeren itämeren norppakanta on kasvanut tasaisesti 1980-luvun lopulta saakka ja itämeren norppakannan nykyinen koko ja kannan kehitys mahdollistivat rajoitetun ns. kannanhoidollisen metsästyksen Perämeren-Merenkurkun kannanhoitoalueella alkaen metsästysvuodesta 2015–2016 ja tätä jatketaan. Esitettävä 300 itämeren norpan suurin sallittu saalismäärä on 50 % suurempi kuin edellisenä vuonna. Kiintiön kasvattaminen on tarpeen jo siitäkin syystä, että metsästysaika saattaa pidentyä lainsäädäntömuutosten johdosta. Tämän suuruinen suurin sallittu saalismäärä ei kuitenkaan vaikuta heikentävästi itämeren norppakantaan.

Itämeren norppakannan hoidon tavoitteena on elinvoimaisen kannan saavuttaminen kannanhoitoalueittain ja levittäytyminen uusille alueille. Perämerellä norppa pystyy säilymään elinvoimaisena pitkälläkin aikavälillä ja sillä on riittävästi elinympäristöä. Lentolaskentatulokset ovat osoittaneet, että aiemmat kanta-arviot ovat olleet aliarvioita ja kokonaiskannan ylärajaa ei tiedetä, mutta kokonaiskannan alaraja lienee yli 20 000 norppaa. Itämeren norppakanta kasvaa keskimäärin 5 % vuodessa, joten kantaan tulee lisää hylkeitä yli 1 000 norppaa joka vuosi. Esityksessä on otettu huomioon, että myös Ruotsi metsästää itämeren norppia 130 yksilön kiintiöllä. Kiintiöiden valmistelussa on vaihdettu tietoja Ruotsin ja Suomen viranomaisten välillä ja yhteistyötä on tarkoitus lisätä tule-

vaisuudessa.⁸ Molempien maiden metsästys toteutuessaankin olisi noin 40 % kannan kasvusta ja noin 2 % Perämeren norppakannasta.

Kohdunkuroumasairaudestakaan ei ole tietoja kuin vanhoista yksilöistä. Itämeren norppakannan nykyinen koko ja kehityssuunta mahdollistavat rajoitetun metsästyksen Perämerellä. Itämeren norpan metsästys ehkäisee jonkin verran ammattikalastajien pyydyksille aiheuttamien vahinkojen syntymistä, joten esitys voi jossain määrin vähentää kalastajille valtion varoista maksettavia vakuutustukia (laki kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta (998/2012)). Keskeisempää on kuitenkin linjan jatkaminen, että itämeren norpan aiheuttamat vahingot otetaan tosissaan ja niihin vastataan. Esitys todennäköisesti pienentää itämeren norpasta aiheutuvaa sosiaalista konfliktia ja nostaa itämeren norpan arvoa vahinkoeläimestä arvostetuksi riistalajiksi, vaikkakaan hyljekauppakiellon johdosta olemassa olevaa resurssia ei voi täysimääräisesti hyödyntää muutoin kuin metsästäjien omassa taloudessa.

3 Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä.

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoja seuraavilta tahoilta: ympäristöministeriö, Suomen riista-keskus, Metsähallitus, Luonnonvarakeskus (LUKE), Suomen ympäristökeskus (SYKE) Suomen Luonnonsuojeluliitto (SLL), Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK), Svenska lantbruksproducenternas centralförbund (SLC), WWF Suomi, Suomen Metsästäjäläiitto ry, Natur och Miljö r.f., Luonto-Liitto, Suomen Ammattikalastajaliitto (SAKL), Kalatalouden Keskusliitto, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö, Suomen Hylkeenpyytäjät ry, MMM/ruokaosasto, Perämeren kalastusalue, Luonnonsuojeluliitto Tapiola.

Lausuntoja annettiin yhteensä 11. Lausunnoissa itämeren norpan osalta todettiin seuraavaa:

Kalatalouden Keskusliitto katsoo, että norppa-asetusluonnoksessa esitetty saalismäärän kasvattaminen 200 norpasta 300 on oikean suuntainen ja vastaa käytännön tarpeita. Kiintiö on edelleen mallittainen ottaen huomioon Perämeren-Merenkurkun kannanhoitoalueen itämeren norppien määrän ja kalastukselle aiheutuvan haitan.

Kalastukselle ja kalanviljelylle aiheutuvien vahinkojen vähentämiseksi pidämme välttämättömänä myös muiden metsästystä koskevien säädösten ja lupakäytäntöjen muuttamista, koskien sekä norppa- että hallinmetsästystä.

Tällaisia muutoksia ovat erityisesti

1. Norpan kesärauhoituksen poistaminen. Hallille ja norpalle samat rauhoituskaudet, jotka päättyisivät 31.3.
2. Metsähallituksen lupamenettelyn aloittamista ajallisesti rajoitetun hylkeenmetsästyksen sallimiseksi hylkeiden suojelualueilla tai vähintään suojelualueiden suojavyöhykkeiden pienentämistä nykyisestä.

⁸ <http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/rattsinformation/beslut/sal/Beslut-skyddsjakt-vikaresal20170412.pdf>

MTK toteaa, että esitys merkitsee 50 % lisäystä edellisvuoteen verrattuna, mutta on edelleen varovainen. Lupien määrä on noin 2 % arvioidusta norppakannasta ja vain 40 % kannan kasvusta. MTK:lla ei ole huomautettavaa esitykseen. MTK pitää erittäin tärkeänä, että kiintiö ei rajoita vahinkoperusteisten poikkeuslupien myöntämistä.

Suomen riistakeskus toteaa, että esitetty kiintiö sekä sen maantieteellinen raja on perusteltu. Tulevaisuudessa on valmistauduttava kasvattamaan kiintiötä edelleen, mikäli käyttöaste säilyy korkeana ja etenkin, jos metsästysaika pitenee. Muina huomioina Suomen riistakeskus nostaa esille virheellisen metsästysvuoden suomenkielisessä asetustekstissä, sekä muistion sivulla 2. olevan kirjoitusvirheen, jonka vuoksi lauseiden sisältö jää epäselväksi: ”Aikaisempia arvioita merkittävästi suuremmat norppamäärät mahdollistavat Itäisellä Suomenlahdella ja Lounaissaaristossa ei tulla edelleenkään metsästämään...”. Edelleen sivulla 4. on todettu, että kiintiötä nostetaan 75 % edellisvuoteen nähden 350 yksilöön. Suomen riistakeskus tulkitsee, että asetuksessa on esitetty 300 yksilön kiintiötä, joka riittänee nykytilanteessa, vaikka tulevaisuudessa tarve sen kasvattamiseen on todennäköinen.

Luonnonvarakeskus haluaa tuoda esille, että kannan elinvoimaisuutta arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon ilmastonmuutoksen mahdolliset vaikutukset. Lisääntyneen metsästyksen ja sivusaalisuolleisuudenkaan vaikutusta norppakantaan ei ole toistaiseksi voitu luotettavasti arvioida. Kiintiön suurentaminen metsästysajan mahdollisen pidentämisen vuoksi palvelee enemmän metsästysharrastusta kuin kannanhoitoa. Luke pitää kiintiön nostamista 300 norppaan maksimimääränä, jotta norppakannan tulevaisuutta ei vaaranneta.

Ympäristöministeriö toteaa, että vaikka itämerennorpan kanta kasvaa, ilmastonmuutos voi olla suuri haaste lajin selviämislle Itämeressä. YM esittää varovaisuusperiaatteen mukaisesti, että pyyntilupien perusteella saatavien itämeren norppien määrää ei olisi tarpeen nostaa viime metsästyskauden määrästä, vaan määrä voisi pysyä 200 yksilössä. Lisäksi ministeriö edellyttää, että metsästyksen yhteydessä tulee kerätä tarvittavaa tietoa ja näytteitä, jotta voidaan seurata mm. itämeren norpan terveyden tilaa mm. osana merenhoidon seurantaohjelmaa sekä niiden esiintymisestä ja liikkumista Itämerellä. Lisäksi hylkeistä ja kalastusvahingoista tulisi saada seurantatietoja, metsästyksen vaikutavuuden arvioimiseksi esimerkiksi kalastusvahinkojen määrään.

Perämeren, Keski-Perämeren, Perämeren eteläisen, Lohtajan seudun kalastusalueen mielestä on hyvä, että metsästettävien itämerennorppien saalismäärää nostetaan metsästysvuodelle 2017–2018. Se, että asetuksella ei rajoiteta vahinkoperusteisten lupien määrää, on kalastusalueiden mielestä myös positiivinen asia. Kalastusalueet kuitenkin lausuvat, että 300 itämerennorpan kannanhoidollinen metsästyskiintiö Perämeren-Merenkurkun kannanhoitoalueella ei ole riittävä. Muistiossa sanotaan, että 200 yksilön saaliskiintiö metsästysvuonna 2016–2017 pystyttiin käyttämään hyvin tarkkaan, koska itämerennorppien pyynti on tehostunut. Kalastusalueiden mielestä tämä ei johdu tehostuneesta pyynnistä, vaan yksinkertaisesti siitä syystä että itämerennorppakanta on jo niin runsaslukuinen. Hallin laskentakantaan ja metsästyskiintiöön suhteutettuna itämerennorppien metsästyskiintiö pitäisi kalastusalueiden mielestä nostaa 500 yksilöön Perämeren-Merenkurkun kannanhoitoalueella. Sekään ei vaarantaisi itämerennorppakannan kasvua ja elinvoimaisuutta. Tällä hetkellä vuotuinen kasvuvauhti on minimissään 1 000 uutta norppayksilöä/vuosi.

Metsästystä ei missään nimessä saa lopettaa, sillä metsästys on ainoa keino, jolla itämerennorppa voidaan saada ihmisaraksi. Tällä hetkellä lajilta täysin puuttuva ihmisarkuus vain lisää sen kalastukselle aiheuttamia vahinkoja. Itämerennorpan metsästysajaksi kalastusalueet esittävät samaa mikä

harmaahylkeellä jo on. Yhtenäinen metsästysaika helpottaisi metsästyksen valvontaa ja osaltaan vähentäisi viranomaisten hallinnollista taakkaa. Kalastusalueiden mielestä myös lupaprosessia pitää suoraviivaistaa. Metsästettävistä itämerennorpistakin riittäisi ilmoitusvelvollisuus osoitteeseen oma-riista.fi, aivan kuten harmaahylkeillä. Tämä vähentäisi ylimääräistä byrokratiaa ja ns. ”paperisotaa”.

Kalastusalueiden mielestä hylkeiden metsästys tulisi sallia myös Perämeren kansallispuiston alueella. Puistosta annetun asetuksen (538/1991) 4 §:n mukaan tämä olisi mahdollista Metsähallituksen luvalla, mikäli eläinlaji on lisääntynyt liikaa tai käynyt muuten vahingolliseksi. Kalastuksen osalta hylkeiden kohdalla näin on kiistatta jo käynyt.

Metsästettävä saalis pitäisi lisäksi hyödyntää, muutenhan suorastaan tuhlataan luonnonvaroja. Eritäin tärkeä seikka mihin kalastusalueet vaativat suomalaisten päättäjien puuttuvan, on hyljetuotteiden kauppakielto. Kielto pitää kumota mahdollisimman pian. On järjetöntä, että tällaiset suurriistolajit (halli ja itämerennorppa) jäävät käytännössä täysin hyödyntämättä. Metsästettävistä hylkeistä saatavat traani, taljat ja lihat pitäisi ehdottomasti pystyä hyödyntämään muuallakin kuin hylkeenmetsästäjien omissa talouksissa. Hyljetuotteiden kaupallinen hyödyntäminen lisäisi molempien lajien arvostusta merkittävinä riistalajeina ja saaliina.

Suomen Ammattikalastajaliitto (SAKL) katsoo, että hylkeiden aiheuttama haitta on kalastus- ja kalankasvatuselinkeinolle niin vakava, että kannan kokoa olisi pienennettävä. Rannikkokalastuksen toimintaedellytysten ja kalakantojen turvaaminen vaativat, että hyljeongelma saadaan kuriin. Hyljekannan pienentäminen on ainoa kestävä toimi.

Metsästystä ja hylkeiden poistamista pyydysten läheltä on tehostettava erilaisin toimin, lainsäädännöllisesti (mm. metsästysajat) ja metsästäjiä kouluttamalla sekä kannustamalla. Tällä hetkellä metsästyksellä valitettavasti on vain symbolinen merkitys. Ainoa keino pienentää kantaa on kohdistaa metsästys myös hallinaaraisiin ja kuutteihin. Tämä edellyttää metsästysajan aikaistamista esimerkiksi 15.3. alkavaksi, jolloin naaraat ovat kuutteineen jäällä. Tällöin ehkä myös metsästäjien kiinnostus hylkeenmetsästyksen kasvaisi, kun metsästys olisi helpompaa (jäältä). Pyydyksillä vierailevat hallit ovat uroksia, ja vaikka niiden metsästämisellä saadaan poistettua häirikköyksilöitä, sillä ei ole vaikutusta kannan kokoon. EU:n toimet hyljetuoteasetuksen osalta ovat myös johtaneet siihen, että hylkeiden arvo on romahtanut ja hylkeistä on tullut pelkkiä vahinkoeläimiä.

Muistiossa esitetyt arviot hyljekantojen aiheuttamista taloudellisista menetyksistä ovat, kuten myös muistiossa oikein todetaan, vain pieni osa hylkeiden aiheuttamista vahingoista. Suuri osa saalis- ja pyydysvahingoista jäävät pimentoon ja kalastus estyy kokonaan monella alueella. Hylkeet verottavat myös merkittävästi kaupallisesti tärkeitä kalakantoja ja tämä vähentää kalastuksen saaliita. Vahinkojen laajuutta ei riittävästi ole selvitetty ja ravintotutkimukset tulisi saattaa loppuun. Ylisuuren hyljekannan aiheuttamat taloudelliset menetykset kaupalliselle kalastukselle ja kalanviljelylle sekä sen myötä koko arvoketjulle ovat joka tapauksessa mittavat.

On huomattava, että Suomen uuden elinkeinokalatalouden toimintaohjelman myötä hyljevahinkokorvaukset puolittuivat aikaisempaan verrattuna vuodesta 2016 lähtien. Nyt korvataan vain saalisvahinkoja ja niistäkin vain pieni osa, vaikka todellisuudessa vahinkojen määrä on kasvanut hyljekantojen kasvun myötä. Lisäksi eduskunta on kansallisena säästötoimena leikannut rajusti kalastusvakuutustukea kalastusvakuutustukilain muutoksella. On todennäköistä, että ajan myötä leikkaus lopettaa koko järjestelmän, jolloin pyydysvahingot jäävät kokonaan yrittäjien maksettavaksi.

Pyyntilupien lisääminen (300 kappaletta) itämeren norpan metsästämiseksi Perämeren-Merenkurkun kannanhoitoalueella on jälleen askel oikeaan suuntaan, vaikka esitetty määrä on vielä

riittämätön ottaen huomioon uudet tiedot norppakannan koosta (yli 20 000). SAKL kannattaa ehdotusta. On myönteistä, että kannanhoidollinen metsästys on tuottanut myös tulosta (199 norppaa metsästysvuonna 2016–2017). SAKL esittää sen lisäksi norpan rahoituskauden muuttamista samaksi kuin hallilla. Norppakannan vahvuuden takia emme pidä perusteltuna rauhoitusaikojen erilaisuutta.

Suomen metsästäjäliitto pitää kannanhoidollisten pyyntilupien määrän kasvattamista 300:aan tarpeellisena ja oikean suuntaisena. Pyyntilupamäärä on edelleen erittäin pieni suhteessa kannan kokoon ja lisääntymiseen, joten kannanhoidollinen metsästys on erittäin kestävä ja kanta pysyy elinvoimaisena. Kiintiön alueellinen kohdentaminen on kannan esiintymisen suhteen oikea. Itämerennorppa aiheuttaa paljon vahinkoja kalastukselle, joten vahinkoperusteiset luvat ovat myös tarpeellisia. Poistomäärä vahinkoperusteisella luvalla on vähäinen ja liitto tukee esitystä, ettei näille luvulle ole kiintiötä. Liitto arvioi, että pääosa vahinkoa aiheuttavista hylkeistä pyydetään kannanhoidollisin luvuin pienemmän byrokratian johdosta ja lähinnä metsästysajan ulkopuolella haetaan vahinkoperusteista lupaa.

Liitto kannattaa itämerennorpan metsästysajan pidentämistä, koska pyyntiä rajoitetaan kiintiöllä. Kiintiömetsästyksen kyseessä ollen ajallinen rajoitus tulisi koskea vain biologisin perustein kohdennettuja aikavälejä.

Suomen luonnonsuojeluliitto ei hyväksy itämerennorpan pyyntikiintiön nostoa Pohjanlahdella 300 hylkeeseen. Nosto olisi jyrkkä ja johtaisi siihen että itämerennorpan metsästysaaliksi voisi nousta jopa hallin tasolle ja ylikin. Itämerennorpan Pohjanlahden kannan koko on tällä hetkellä epäselvä. Vuoden 2015 laskentatulokset, joka antoi tulokseksi noin 17 000 norpan laskentakannan, on muista poikkeava. Tuolloin havaittiin noin 3 000 norppaa ja suhteutettuna linjojen pinta-alaan laskentakanta oli noin kuusinkertainen. Vuosien 2016 ja 2017 laskennoissa laskentakanta oli selvästi alhaisempi, noin 7 500 ja 13 500. Yhden vuoden perusteella tehtyä arviota ei Suomen luonnonsuojeluliiton mielestä voida käyttää metsästyksen suunnittelun perustana, sillä se sisältää otosepävarmuutta.

Noin puolet Pohjanlahden norpista esiintyy Suomen puolella. Luonnonsuojeluliitto vaatii, että norppalaskentoja tehostetaan yhdessä Ruotsin kanssa, jotta norppakannan koko saadaan selvitettyä nykyistä paremmin.

Laskentojen aikana norppakannan kasvu on ollut noin viisi prosenttia vuodessa, joka on biologista potentiaalia huomattavasti hitaampi kasvunopeus. Kannan lisääntymisteho on siten alentunut tai siihen kohdistuu huomattavaa ylimääräistä kuolevuutta; norppia voi joutua paljon esimerkiksi sivusaaliiksi. Kanta on myös edelleen vain noin kymmenesosa reilun sadan vuoden takaisesta. Norpan pyynnissä tulee noudattaa varovaisuusperiaatetta, jota Ruotsi noudattaakin tällä hetkellä. Sen sallima kiintiö tänä vuonna on 130 norppaa.

Suomen luonnonsuojeluliitto vaatii, että itämerennorpan pyyntikiintiö tulevalle metsästyskaudelle on korkeintaan 150 yksilöä. Tätä suurempi kiintiö vaarantaa kannan kasvun kohti turvallista tasoa. Ilmastonmuutos on jatkossa tulossa yhä useampana vuonna norpan pesintää haittaavaksi tekijäksi myös Perämerellä, mikä edelleen korostaa pyynnin maltillisena pitämisen tärkeyttä.

WWF Suomi toteaa, että norppa on aikanaan ollut Itämeren runsain hylje. Metsästystilastoista arvioituna itämerennorppia oli sata vuotta sitten noin 200 000 yksilöä. Pitkään kestänyt liiallinen pyynti ja ympäristömyrkköjen aiheuttama lisääntymiskyvyttömyys romahduttivat kannan 1900-luvun loppuun mennessä muutamaan prosenttiin alkuperäisestä. Nyt itämerennorpan koko kanta on vain kymmenisen prosenttia entisestä ja se on pirstoutunut erillisiksi osakannoiksi, joista vain Perämeren kanta on kasvava. Esimerkiksi entisellä erittäin vahvalla esiintymisalueellaan itämeren

norppa on häviämisen partaalla, ja satelliittilähetintutkimukset ovat osoittaneet kannan eristyneeksi. Itämeren Suomenlahdella suojelukomissio (HELCOM) on luokitellut itämerennorpan uhanalaiseksi 2 (vaarantunut, VU). Syynä tähän on kannan pieni koko, heikko kasvunopeus ja ilmastonmuutoksen aiheuttama uhka. Näistä ilmastonmuutoksen aiheuttama uhka on kasvava. Itämerennorpalle onkin WWF:n mielestä kiireistä laatia suojeluohjelma. HELCOM suosittelee, että tiettyä vähimmäiskantaa (ns. Limit Reference Level) pienempiä hyljekantoja ei tule metsästä.

Ruotsin ja Suomen yhteisen Perämeren-Merenkurkun norppakannan voidaan katsoa olevan HELCOM:in suosituksen mukaisen 10 000 yksilön vähimmäiskannan tasolla. Näin ollen WWF hyväksyy nykyisellä kannan koolla hyvin perustellun ja varovaisuusperiaatetta noudattaen kantaan nähden vähäisen pyynnin Perämeren kannassa.

Perämeren norppakanta on Suomen ja Ruotsin yhteinen, joten sen hoidosta ja pyyntikiintiöstä tulee sopia yhdessä Ruotsin kanssa. Ruotsissa on samaan kantaan kohdistuva 130 norpan pyyntikiintiö. Parannuksena aiempien vuosien vastaaviin esitykseen onkin, että esityksen taustamuistiossa nyt korostetaan yhteistyötä Ruotsin ja Suomen viranomaisten välillä kannanhoidon suunnittelussa. WWF on esittänyt tätä lausunnoissaan vuosia.

Asetuksen taustamuistion mukaan pyyntiluvalla sallittavan metsästyksen tarkoituksena on estää ja vähentää itämerennorppien kalastukselle ja kalankasvatukselle aiheuttamia vahinkoja. Asetuksen norppaa koskevassa taustamuistiossa esitetyt hylkeiden vaikutukset ammattikalastukselle koskevat kuitenkin lähinnä hallia, ja antavat epäsuorasti harhaanjohtavankin kuvan norpasta kalastusvahinkojen aiheuttajana. Norpan aiheuttamat pyydysvahingot ovat halliin nähden vähäiset, mitä maa- ja metsätalousministeriö ei asetuksen taustamuistiossa mainitse. Toisaalta muistiossa ei kuvata ja arvioida norppien sivusaaliskuolleisuutta kalanpyydyksiin, vaikka se olisi luonnollisesti otettava huomioon metsästäystä suunniteltaessa. Samaan aikaan kun norppakanta on Perämerellä ollut lievässä kasvussa, on myös alueen ammattikalastuksen kokonaissaalis pitkällä tähtäimellä kasvanut. Nimenomaan norpan aiheuttamien kalastusvahinkojen merkittävydestä ei ole saatu näyttöä, vaikka asiaa on tutkittu sekä Suomessa että Ruotsissa. Taustamuistiossa esitetty tapa perustella norpan metsästyksen lisäämistä sosiaalista konfliktin vähentämällä ja itämerennorpan arvostuksen lisäämisellä on myös teoreettisesti kyseenalainen, kun mm. suden kohdalla on osoitettu.

Jos Perämeren norppakanta arvioidaan varovaisuusperiaatteen mukaan kevään 2017 laskentakannan perusteella minimissään noin 16 500 yksilön suuruiseksi ja kannan kasvu viideksi prosentiksi, kasvu olisi 800 yksilöä vuodessa. Tästä Ruotsin jo päätetty kiintiö (130 yksilöä) ja Suomen lausunnolla olevan ehdotuksen mukainen (300 yksilöä) metsästyskiintiö leikkaisi yli puolet. Perämeren norppakiintiö on täytetty kuluvalle metsästyskaudella, ja sen lisäksi sivusaaliskuolleisuus ja mahdollinen salametsästys huomioon ottaen toteutunut saalis kertoo todellisuudessa saaliiksi ja haavakoiksi jäävien norppien alarajan. Lisäksi WWF haluaa kiinnittää huomiota siihen, että viimeisillä kevätjäillä tapahtuva norppien metsästys kohdistuu erityisesti synnyttäneisiin naaraisiin, jotka ovat kannassa erityisen arvokkaita. Tämä alleviivaa sitä, että kokonaisverotuksen ei tule olla liian suurta. Esitetty suuruinen (430 yksilöä) metsästyskiintiö Suomessa ja Ruotsissa yhteensä on WWF:n mielestä liian suuri Perämeren kannan vähimmäiskokoon nähden. WWF esittää, että Suomen suurin sallittu saalismäärä asetetaan Perämeren norppakannan kasvun ja levittäytymisen turvaamiseksi korkeintaan 150 norppaan, ja että se asetetaan norpan kokonaisverotuksen kiintiöksi, josta vähennetään myönnettävät vahinkoperusteiset poikkeusluvut sekä tietoon tulleet kalanpyydyksiin kuolleet norpat, jotta kokonaisverotusta voidaan tehokkaasti seurata ja jotta se ei ole kannan kokoon nähden liiallista. Vaihtoehtoisesti kannanhoidollisen metsästyksen kiintiötä tulee pienentää sen verran, mikä edellä mainituista muista ihmisen suoraan aiheuttamista kuolleisuustekijöistä oletettavasti kertyy.

Luonnonsuojeluliitto Tapiola totesi, että vielä 1900-luvun alussa Saaristomeri oli yksi tärkeimpiä norpan esiintymisalueita. Kanta kutistui kuitenkin liian voimallisen metsästyksen vuoksi nopeasti. Tälle hetkellä Suomenlahdella elää muutama sata yksilöä. Asetusmuistiossa todetaan: ”Valtaosa itämerennorpista elää Perämerellä ja eteläisten norppakantojemme (Suomenlahti ja Saaristomeri) suuruus ja kehityssuunta ei ole tiedossa.” Ne pitäisi ehdottomasti pikaisesti selvittää ja ennen kokonaisvaltaista selvitystä arvioineen, tulee norppakanta myös Perämerellä rauhoittaa. Suomenlahden norpille tulee laatia suojeluohjelma. Hyljekantojen hoitosuunnitelma on osaltaan jo vanhentunut ja ilmaston lämpenemisen seuraukset tiedostetaan selvemmin kuin 2007. Pitää muistaa, että 1900-luvun alussa norppia oli arviolta 200 000. Kaikkien hyljelajien osalta ollaan varsin kaukana noista lukemista. Kun arvioidaan hyljevahinkoja, tulee muistaa, että luonnonvaraisten kalojen pyynnissä ihmisellä ei ole mitään erityistä optiota siikaan tai ahveneeseen.

Nyt esitetty kiintiö on aivan liian suuri edellä mainitut seikat huomioiden. 2 % hävitys Perämeren norppakannasta ei tule kyseeseen.

4 Voimaantulo

Maa- ja metsätalousministeriön asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.8.2017